

Muutoksenhaun täydennys

Päätös, josta valitetaan: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen päätös EPOELY/1323/2019 (20.2.2020), jolla myönnetään hakijalle lupa poiketa luonnonsuojelulain 39 § :n 1 mom. mukaisesta liito-oravan häirintää sekä 49 §:n 1 mom. mukaisesta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämistä ja heikentämistä koskevista kielloista Yhdystien ja Moottoritien liikennejärjestelyjä ohjaavan asemakaavan nro 1065 laatimista varten.

Tieto valitusajasta: ELY-keskuksen päätös EPOELY/1323/2019 (20.2.2020).

Valittaja:

Vaasan ympäristöseura – Vasa miljöförening r.y. on rekisteröity luonnonsuojeluyhdistys, jonka toimialueeseen kuuluvat Vaasan kaupunki ja Mustasaaren kunta.

Prosessiosoite:

birthe.weijola@gmail.com

Vaatus:

Vaadimme, että hallinto-oikeus kumoaa EPO-ELY:n päätöksen EPOELY/1323/2019 (20.2.2020), jolla myönnetään hakijalle lupa poiketa luonnonsuojelulain 39 § :n 1 mom. mukaisesta liito-oravan häirintää sekä 49 §:n 1 mom. mukaisesta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämistä ja heikentämistä koskevista kielloista Yhdystien ja Moottoritien liikennejärjestelyjä ohjaavan asemakaavan nro 1065 laatimista varten. Lupa on luonnonsuojelulain vastainen.

Vaasan ympäristöseura vaati jo aiemmin hallinto-oikeutta kieltämään päätöksen täytäntöönpanon valituksen käsittelyn ajaksi. Tähän voidaan esittää aiemmin esiin tuodun lisäyksenä, että koska asemakaavaa 1065 ei ole vielä hyväksytty kaupunginvaltuustossa eikä saanut lainvoiman, päätöksen välitöntä toimeenpanoa ei olisi tullut tehdä.

Alla aiemmin toimitettua valitusta täydennetään muilta osin.

Perustelut:

ELY-keskus perusteli poikkeuksen myöntämistä ensinnäkin sillä, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole (luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohta). Tämä perustui Vaasan kaupungin toimittamaan dokumenttiin, jossa tarkasteltiin kaikkiaan 12 tielinjan vaihtoehtoista toteutustapaa. Tarkastelu on tehnyt Finnmap Infra Oy hankkeessa, jonka ohjausryhmässä on ollut Liikenneviraston, ELY-keskuksen ja Vaasan kaupungin edustus. Lopullinen tielinjaus perustuu vaihtoehtoihin VE 1-4 ja VE6, jotka ovat Elementtitehtaantien jatkeen katulinjaukseltaan huomattavan samankaltaisia. Suunnitelma on selvästi laadittu lähtökohdasta, jossa Elementtitehtaantien jatkeen linjaus toteutetaan kaikissa vaihtoehtoissa niin, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen on tarpeen.

Ei ole selvitetty esimerkiksi vaihtoehtoa, jossa katulinjaus kiertää lounaispuolelta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Tällainen vaihtoehto olisi ehkä mahdollinen toteuttaa laskemalla tien nopeusrajoitusta.

Ei ole myöskään tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa liikenne ohjattaisiin Yhdystielle olemassa olevaa reittiä Kanavasillantietä vt 3:n yli, jolloin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat oltaisiin voitu jättää koskemattomiksi. Tässä vaihtoehdossa voitaisiin liikenneturvallisuuden parantamiseksi rakentaa liikenneympyrä Elementtitehtaantien ja Kanavasillantien risteykseen. Lisäksi ei ole tarkasteltu vaihtoehtoa, jossa Liisanlehdon asemakaava (ak 1062) jätetään toteuttamatta, jolloin tarve Elementtitehtaantien jatkeen rakentamiselle poistuu. Kaikkien mahdollisten vaihtoehtojen tarkastelun ollessa puutteellinen poikkeuksen myöntämistä ei voida mitenkään perustella sillä, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole.

Poikkeuslupaa on ilmeisesti pidetty itsestään selvyytenä eikä siksi ole tarkasteltu vaihtoehtoja, joissa lisääntymis- ja levähdyspaikat olisi mahdollista säästää. Poikkeuslupa on kuitenkin tosiasiasa tarkoitettu viimeiseksi äärimmäiseksi vaihtoehdoksi erittäin tärkeiden yleistä etua palvelevien hankkeiden toteutuksessa, joissa ei kerta kaikkiaan ole muuta toteutustapaa.

ELY-keskus on viitannut 16 artiklan 2 kohtaan, eli poikkeus ei haittaisi lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Liito-orava on arvioitu valtakunnallisesti uhanalaiseksi (luokka vaarantunut) lajiksi. ELY-keskus toi esiin, että suotuisan suojelun tason täyttymistä tulisi tarkastella myös paikallisesti. Vaikka liito-orava esiintyy länsirannikolla kenties runsaslukuisempana kuin monilla muilla alueilla Suomessa, ei tämän tulisi olla peruste heikentää suotuisan suojelun tasoa. Mikäli kyseessä oleva hanke toteutuu, liito-oravan käyttämiä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tuhoutuu ja heikentyy, elinympäristöjen pirstoutuminen lisääntyy ja liito-oravien elinalueet pienentyvät Liisanlehdon alueella. Lisäksi kasvavien liikennemäärien myötä häiriöt alueella tulevat lisääntymään. Todennäköisesti liito-oravalle tyypillisen, poikasvaiheessa tapahtuvan luontaisen levittäytymisen mahdollisuudet tulevat edellä mainituista syistä heikentymään. Uhanalaiseksi arvioitun lajin ollessa kyseessä arvioimme, että kokonaisuudessaan Liisanlehdon alueen ympäristöä suuresti muokkaavat hankkeet tulevat vaarantamaan liito-oravan suotuisan suojelun tason paikallisesti tarkasteltuna.

ELY-keskus perusti päätöksensä myös luontodirektiivin 16 artiklan 3 kohtaan, eli Elementtitehtaantien jatkeen rakentaminen olisi kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Päätöksessä viitataan Väyläviraston valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, jonka tavoitteisiin kuuluu valtatie 3:n liikenteen erottaminen paikallisliikenteessä. Liikennejärjestelyillä tähdätään moottoritien liikenneturvallisuuden ja sujuvuuden parantamiseen.

ELY-keskus ei ole päätöksessään huomionnut, että asemakaava 1065 ja Elementtitehtaantien jatkeen rakentaminen liittyy hyvin tiivisti Liisanlehdon asemakaavan (ak 1062) toteuttamiseen.

Juuri valmistunut Liisanlehdon asemakaava sisältää rakennuspaikkoja uudelle Prismalle ja Citymarketille. Elementtitehtaantie jatke tarvitaan tosiasiaassa näiden automarkettien liikennejärjestelyjä varten, koska ne tulevat huomattavaasti lisäämään liikenteen määrää alueella. Tämä yhteys käy hyvin ilmi Vaasan kaupungin poikkeuslupahakemuksesta.

Kun arvioidaan, löytyykö poikkeamiselle luontodirektiivin 16 artiklan tarkoittama yleisen edun kannalta erittäin pakottava syy, pitää siis huomioida, että tärkein syy Elementtitien jatkeen rakentamiselle on kaupan suuryksiköiden kaavoittaminen Liisanlehtoon, luonnoltaan arvokkaalle alueelle. Jos nämä automarketit jätetään rakentamatta, liikenne alueella ei kasva ja Liisanlehdon paikallisliikennettä ei tarvitse erottaa valtatie 3:n liikenteestä.

On myös selvä, että kaupan suuryksiköiden rakentaminen ei ole EU:n luontodirektiivissä tarkoitettu yleisen edun kannalta erittäin pakottava syy, jonka perusteella poikkeaminen voitaisiin myöntää. ELY-keskus on ollut tästä tietoinen, koska päätöstä perustellaan vain liikenneturvallisuudella.

Suuren kauppakeskuksen rakentaminen alueelle on selkeästi yksityisen edun mukaista. Tässä kontekstissa asiaa tarkasteltaessa perustelut kansanterveyteen ja yleiseen turvallisuuteen viitaten ovat selvästi ylimitoitettuja. Luontodirektiivin 16 artiklan 3 kohta, jossa kansanterveys ja yleinen turvallisuus mainitaan, on lisäksi ymmärrettävissä sillä tavoin, että kummankin tulee täyttyä. Poikkeuksen myöntäminen edellyttäisi siis sekä kansanterveydellisiä että yleiseen turvallisuuteen liittyviä syitä. Kansanterveyden voi ymmärtää tarkoittavan koko väestön terveyttä ja sen edistämiseen liittyviä yhteiskunnan toimenpiteitä. Yksittäisellä tielinjauksella on mahdotonta kuvitella olevan kansanterveydellistä merkitystä, etenkin kun se liittyy ennen kaikkea yksityisen edun mukaiseen kauppakeskukseen. Päätöksen olisi voinut perustaa kansanterveyteen ja yleiseen turvallisuuteen esimerkiksi siinä tapauksessa, että kyse olisi ollut sairaalan tai muun vastaavan aidosti yleisen edun mukaisen ja laajaan väestöpohjan terveyttä edistävän rakenteen toteuttamisesta.

Kuten edellä todettiin, tielinjaukselle olisi myös vaihtoehtoisia toteutustapoja. Koska kyse on ennen kaikkea yksityisestä edusta, tulee päätöksen perustumista kansanterveyteen ja yleiseen turvallisuuteen pitää virheellisenä. Päätöksessä olisi kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden sijaan tullut tarkastella yleisen edun kannalta pakottavaa syytä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt. Toki vaihtoehtoisten toteutustapojen olemassaolo olisi tehnyt tämän tarkastelun osaltaan turhaksi kuin myös se, että kauppakeskuksen rakentamisessa on todetusti kyse nimenomaan yksityisestä edusta yleisen edun sijaan.

Vaasassa 20.3.2020

Matti Tuomaala,
puheenjohtaja

Lasse Villanen
sihteeri

Liitteet:

Liite 1 Päätös (EPOELY/1323/2019)